

OPPDALEN KAPELL 100 ÅR

Oppdalen kapell i Lunner ble reist på privat initiativ og for innsamlede midler. Det ble innviet palmesøndag 5. april 1914. Kapellet ligger i Nordre Oppdalen og ble reist som kirke for de daværende Nordre og Søndre Oppdalen skolekretser.

I Årbok 1986, s. 110-112, har Hans Braastad en artikkel om byggingen av Oppdalen kapell.

I årets bok kommer Marie Aubert Kleven med utfyllende opplysninger pluss stoff om kapellets historie fram til i dag.

Tomt til kapell

Fra 1907 ble det arbeidet for å få et kapell i Oppdalen. Det eldste dokumentet vedrørende kapellet er datert 31. juli 1907. Her står det:

Undertegnede Deltagere i et Møde paa Ulven i Hensigt at beslutte om Opførelse af et kapell i N. Oppdalen forpligter os til hver af os at pløie en Dag for Peder og Edvard Ulven som Vederlag for deres Overlatelse av Tomt til nævnte Kapell paa det sted som af dem i dag er anvist og som vi er bleven enig om, hvis de kommer at pløie op Resten af det indgjærdede Stykke af deres Jord, hvorpaa Tomten er.

Vi medundertegnede Peder Ulven og Edvard Ulven erklærer herved at vi afgiver en Tomt til nævnte Kapell paa det i dag omforenede Sted uden Vederlag, uden forsaauidt foran anførte mulige Pløining angaar, hvormed vi er tilfreds.

Ulven d 31. Juli 1907.

Peder E. Ulven Edvard Ulven G. Wiese G. Brokerud O. Hansen G. O. Maurtveten

Hans M. H. Løkenbakken Gulbrand P. Ulven Lars Halv. Lien A. H. Frøslie

Iver Maurtveten G. Melaas P. A. Stubne Chr. Knudsen Gulbrand Slaahtland

Edvard E. Ulven Tosten A. Ulven Hans P. Ulven.

Dokumentet er tinglyst 14.8.09.

Byggekomité

Det var antagelig det barnløse ekteparet Emerense og Tosten Ulven som hadde tatt et initiativ for å få bygget kapellet. På et møte hjemme hos dem 18. juli 1908 var det 18 personer til stede:

I Møde der afholdtes paa Ulven Lørdag d 18. Juli besluttede undertegnede for at virkeliggjøre Oprettelse af et Kapell i Oppdalen paa Gaarden Ulvens Grund at vælge en Komite til iværksettelse af det fornødne og Igangsættelse af Arbeidet bestaaende af 10 Mænd.

Til Komite valgtes enstemmig: Ole Melaas, Hans Vien Hovland, Lensmand Haagenstad, Torgrim Smedstuen, G. Wiese, Peter Raastad, Hans Løkenbakken, Gudbrand Brokerud, Iver Maurtveten, Ole Grønbraaten.

Gerhard Wiese på Erstad ble valgt til formann i komiteen. Wiese var bygdas ordfører 1898-1904.

Følgende personer undertegnet protokollen:

Ole Ø. Grønbraaten P.A. Stubne Hans M. Løkenbakken Chr. K. Slaahtland G.P. Ulven,

G. Wiese Gulbrand O. Slaahtland Peder J. Slaahtland G.O. Maurtveten Lars Halv. Lien

Thor H. Koperud E.N. Lien Gudbrand Ødegaard Nils Maurtveten P. Opsahl

Iver Maurtveten Tosten Ulven G. Brokerud.

Ganske snart gikk Hans Vien Hovland, lensmann Haagenstad og Torgrim Smedstuen ut av komiteen og ble erstattet av Lars H. Lien, Gudbrand Maurtvedt og Peder Stubne. I 1911 gikk Per Opsahl inn i komiteen istedenfor Gudbrand Maurtvedt.

Arbeidet settes i gang og penger samles inn

Første komitémøte ble holdt allerede 24. juli 1908. Lunner Almenning ga tømmer anvist på rot ved Morstadsæter. Ole Melaas fikk i oppdrag å følge opp dette og tinge huggere. I brev, datert Morstadsæter 4. september, skriver skogvogter Ole Melaas til G. Wiese:

Jeg har i dag efterseet hugsten af kapeltømmeret og finder at kr 2,50 er for snau pris for saa

svært tømmer og har derfor forhøiet med kr 0,50. Paul Halvorsen har hugget 10 tylfter efter kr 3,00 pr tylft, altså kr 30,00 som herved anvises til udbetaling.

Noen dager deretter mottar Paul Halvorden oppgjør med følgende kvittering:

Modtaget kr 30,00 den 25. September 1908, m p P Paul Halvorsen (med påholden penn)

Innsamling

Penger ble samlet inn på lister og ved basarer og fester. Emerense Ulven gjorde en stor innsats ved å gå med lister også andre steder i bygda. I april 1910 ble det holdt basar på Stubne. Etter basaren sto følgende annonse i "Vestoplændingen".

Opdalens kapell og bedehus.

Ved den til inntægt for samme paa Stubne avholdte basar indkom netto kr 594,08. Til alle som indsendte gaver til basaren likesom til de mange, som viste sin interesse ved at avgi møte frembringes paa komiteens vegne vor hjerteligste tak.

Lunner 5. april 1910. G. Wiese, form.

Det foreligger også en regnskapsoversikt:

Indkom paa basaren paa Stubne

første dag	Kr 334,05
------------	-----------

Kaffesalg – brutto	" 44,46
--------------------	---------

Indkom anden dag	" 215,65
------------------	----------

Kaffesalg – brutto	" 68,70
--------------------	---------

Indkommet	" 11,90
-----------	---------

Til sammen	Kr 674,76
------------	-----------

Utgift ifølge bilag	" 80,68
---------------------	---------

Netto	Kr 594,08
-------	-----------

Jørg. Østvold Halvor Lien Lars Halv. Lien

I november 1909 ble det skrevet kontrakt med Otto Andersen om grunnmuren

"Til det paa Ulvenengen opføres Kapell og Bedehus, deri indbefattet Grundmuren til taarnet samt sprengning af den dertil fornødne Sten, ligesom jeg vedtager at opmure en murstenspibe med 9 Tommer udvendig bredde, altsammen for et Beløb af kr 425,-, ligesom jeg for samme Beløb opfører 2 Brandmure".

Komiteen har tilføyet: Vi vedtager endvidere paa Murerens Forlangende at lade hente 30 Læs Sten paa Grua.

På komitemøte i mars 1910 la Wiese fram en tegning av kapellet. Den ble vedtatt med noen bemerkninger. Etter anbud påtok Hans Løkenbakken seg byggearbeidet for kr 600,-. Kontrakt ble skrevet på Erstad 23.april 1910 med følgende innhold:

"At opføre paaTomten med alt tilhørende Tømmerarbeide en Bygning efter den i Komiteen vedtagne Tegning med Høvling ind- og udvendig. Taarnet paneles udvendig. Taget skal gjøres færdig til Tækning med Skifersten."

Byggingen tok til sommeren 1910. Tømmerarbeidet var avsluttet i oktober samme år. Almenningen ga kr 80,- til skifer. På tårnet er en vindfløy med årstallet 1910. Vinduer og dører ble kjøpt fra Lillengens Trævarefabrik, Nygard, i 1911. Johan Danielsen malte dører og vinduer, senere også gulv, prekestol og alterring.

Tømmeret ble skåret på Bråstadsaga. Sommeren 1911 brant Braastadsaga og med den alle materialene til golv og innredning som lå ferdig der. Folk ble nå oppfordret til å gi planker og bord, og det skjedde. Men ferdigstillelsen av bygget ble sterkt forsinket. Bygget ble antagelig tatt i bruk som bedehus i 1912.

Grunnregler

I komitemøte 23. april 1910 ble følgende grunnregler vedtatt:

Grundregler for Oppdalen Kapel og Bedehus

1. Bedehuset indrettes saaledes at man kan gjøre seg Haap om, at faa det indviet til gudstjenestlig

Bruk og til Udførelse af de kirkelige Handlinger, Daap, Nadverd og Brudevielse.

2. *Bedehusets Bestyrelse maa bestaa af Mænd og Kvinder, som bekjender seg til den lutherske Tro og Lære, og som vil samarbeide med det kirkelige Embede.*
3. *Bedehusets Bestyrelse vælges første Aar af Inbyderne. Senere vælges den af Indvaanerne i Nordre Opdalen og de nærmest tilstødende Dele af Søndre Opdalen Kreds, som er over 25 Aar og tilhører vort lutherske Kirkesamfund og ikke i sit Liv giver offentlig Forargelse.*
4. *Bedehuset benyttes til opbyggelige Sammenkomster om Guds Ord og tjener forøvrigt som Samlingssted for alt Arbeide, der direkte eller indirekte søger at fremme Guds Riges Sag, alt i Overenstemmende med den hellige Skrift og vor lutherske Bekjendelse.*

Fra bedehus til kapell

I desember 1912 ble det inngått kontrakt med Bror O. Andersen:

Jeg forpligter meg til at levere inden 1. April 1913 Predikestol samt Alterring med Altertavel efter den i Komiteens Møde de 28.12.12 fremlagte Tegninger, dog med den Mortification, at Tegningerne forelægges Sognepresten, hvorefter af ham muligens ønskede mindre Forandringer tages til Følge.

Fløyel ble kjøpt inn til altertavlen. Protokollen har ikke noen nærmere beskrivelse av altertavlen, antagelig var det en plate trukket med fløyel, hvorpå det var festet et kors av tre.

Arbeidet med å få bedehuset innviet som kapell var i gang. I byggekomiteens møte 6. september 1913 ble det vedtatt et tillegg til grunnreglene, etter henstilling fra Kirkedepartementet.

Lunner Sogneprest skal være selvskrevet Medlem av styret.

Der tilstedes ikke andre Adgang til at holde Opbyggelse i Bedehuset end Mænd eller Kvinder, som tilhører Statskirken, og fra kjendte og paalitelige Mænd fremlegger godt Vidnesbyrd om Liv og Lære.

Forandringer i Grunnreglerne skal være underkastet Departementets Aprobation.

Brev fra Kirkedepartementet 30. desember 1913

Kirkedepartementet la så gjennom en resolusjon av 3. desember 1913 forholdene til rette for at det oppsatte huset kunne bli kirke. Det ble først bekjentgjort gjennom et brev av 30. desember til til Hamar Stiftsdireksjon:

Ved den norske Regjerings Resolution av 3. December d.a. er det bestemt:

1. *At det tillades, at det ved Ersjøen i distriktet Opdalen i den østre del af Lunner Prestegjæld under Hadeland og Land Prosti i Hamar Stift oppførte forsamlingshus indvies til kirkelig bruk for – indtil videre og under forudsætning af at det anstændig vedlikeholdes – at benyttes til afholdelse af gudstjenester og kirkelige forretninger for distriktet paa Betingelse af:*
 - a) *at huset forinden indvielsen bliver forsynet med den nødvendige kirkelige indredning*
 - b) *at den del af huset, der benyttes som kor, holdes betryggende afspærret naar huset benyttes som bede- og forsamlingshus*
 - c) *at denne benyttelse ikke hindrer afholdelse af gudstjenester og andre kirkelige forretninger*
2. *at der i dette forsamlingshus indtil videre blir at forrette 12 gudstjenester aarlig, som blir at avholde til saadan tid som Hamar Biskop monne bestemme.*

Brev fra sokneprest Peter Stabell¹ 9. mars 1914

Brevet er skrevet til byggekomiteens formann, Gerhard Wiese:

Idet jeg oversender Kirkedepartementets skrivelse til Hamar biskop, skal jeg be hr formanden forelægge saken for komiteen til overveielse om det ønsker en saadan ordning etablert som av departementet foreslaat – og i følge hvilken bedehuset vilde ble tillatt indviet til Kapel.

Efter min mening vilde dette departementets forslag være heldig – forsaavidt som det ville oprettes et fast tilsyn der hadde at ordne med kapellets benyttelse som bede- og forsamlingshus.

Men paa den anden side vil vel neppe komiteen gi fra seg sin myndighet over huset – og desuten vilde der gaa lang tid førend man kom til enighet med herredstyret om vedlikeholdspligt etc.

*Jeg vilde derfor foreslaa at komiteen uttalte seg for at man vil benytte seg av den av Kirkedepartementet tidligere givne adgang til at ta huset i benyttelse straks, idet jeg ved den første gudstjeneste ved en passende tale indvier huset til gudstjenstlig bruk.
Jeg tilføier at Hamar biskop² hadde ønsket at huset ble indviet som en anden kirke uten at alle disse bestemmelser om kirkerne skulle komme til anvendelse.*

*Det kunde se ut som om biskopen har villet ha huset ind under de strengere bestemmelser om kirker. Det er ikke tilfallet. Han hadde ønsket at indvielsen foregikk saa høitideligt som for andre kirker. Dette har departementet negtet, da det ikke er et kapell eller kirke – kun et midlertidig guds-
hus. Imidlertid fremholder altså departementet at huset kan faas indviet til kapell – om man ønsker det, og man kan oppfylde de i skrivelsen fremsatte betingelser.*

Innvielse palmesøndag 5. april 1914

Innvielsen av kapellet ble bestemt til palmesøndag 5. april 1914. Det var sokneprest Stabell som skulle innvie kapellet, men han ble syk og innlagt på sykehus. Han gjorde avtale med pensjonert prost Havnsund som bodde på Nordstrand ved Oslo, og som sa seg villig til å holde gudstjeneste og innvie kapellet.

Mandag før palmesøndag, den 30. mars, sendte Havnsund brev til Gerhard Wiese, altså sendt mandagen før innvielsen.

Reiser fra Kristiania kl. 8.05 og kommer til Roa kl. 9.50. Hva skyss angaar, tænker jeg paa at faa prestens skyssdyr til Roa for at hente mig og trække mig til Opdalens kapell. Jeg takker Dem for Deres store velvilje og gode tilbud om skyss.

Men skulde vi ikke være saa flotte at ta et Harmonium hos Cappelen til 600 kroner paa avbetaling for kapellet og faa det op til gudstjenesten paa søndag. Der er altid nogen som kan spille paa det. I tilfælde kunde jeg for engangs skyld nok faa org. Hansen Skøjen³ med op. Men jeg maatte faa høre Deres mening inden lørdag.

Brevet viser at de kunne snu seg fort i de dager! Harmoniet var på plass til gudstjenesten, og det ble tatt opp en ekstra kollekt som innbrakte kr 136,-. Kommunen bevilget i ettertid kr 200,-, og resten av beløpet ble dekket av innsamlede midler. - Det kom mye folk til innvielsen, så en del måtte stå ute.

Middag for innbudte

Kommunen inviterte byggekomiteen, herredstyret, og noen andre til middag etter gudstjenesten. Middagen var hos A. H. Frøslie på Melaas, og han beskrev begivenheten slik:

Lunner herredstyre hadde bevilget det fornødne, og jeg paatog mig at gjøre det efter regning. Herredstyret hadde indbudt, saa det var en 40 stykker og derav en del damer. De indbudte var byggekomiteen og en del private, som hadde vært behjælpelige med kapellet samt herredstyret. Til middagen var det fisk og 2 kjøtretter, lagerøl og vørterøl, efter kaffen var det dessert med 3 puddinger, kaker og to vine samt lit frugt. Regningen jeg sendte herredstyret var Kr 3,00 pr person.

Styret for kapellet

Et valgt styre på to personer pluss soknepresten stod for driften. Det første styret ble valgt 22.4.1914. Det var Hans Løkenbakken og Ole Melaas med Ole Grønbraaten som suppleant. De ble valgt for tre år. Det står i protokollen at de sammen med soknepresten ”overtog huset fra byggekomiteen, til fremtidig vedlikehold.” Medlemmene ble gjenvalgt flere ganger. I 1935 ble Gudmund Hytten og Trygve Brandrud valgt. Fra 1942 var Trygve Brandrud og Alfred Løkenbakken (senere Bakken) styremedlemmer.

Hadde vegbygging og prestegjeldsgrenser påvirkning på kirkebygginga?

Det er interessant å merke seg at Oppdalsvegen var ferdig i 1904. Hadde dette innflytelse på ønsket om et kapell i Oppdalen? Christiania-chausseen kom i 1860-årene nede i Viggadalen. Den Bergenske kongeveg gjennom Oppdalen var ikke så nyttig lenger, og det var behov for skikkelig veg fra Nordre Oppdalen og ned i dalen. Den første bevilgning ble gitt av kommunestyret i 1889.

På slutten av 1890-tallet ble det mer fart i sakene. Nå var også arbeidet med jernbanen fra Grefsen til Røykenvik i gang. I 1904 ble vegen ferdig fra chausseen og fram til Stubne. Et annet moment er at Lunner som hadde vært anneks under Jevnaker, ble eget prestegjeld i 1906. Kunne det vekke planer om et kapell?

Store byggearbeider i 1920- og 1950-åra

Departementets uttalelse i brevet av 30. desember 1913 om at bedehuset *inntil videre* kunne innvies til kapell, ble gjort til skamme. Kapellet ble omfattet med stor interesse og kjærlighet, det var kommet for å bli!

I 1929 fikk kapellet nytt tårn og ny takreisning, arkitekt var Ole Øvergård. Lunner herredsstyre bevilget kr 600,-, resten ble bekostet av Gudmund Hytten. Han ga også alterbildet som er malt av Erling Merton⁴. Det er kopi av "Jesu korsfestelse" av Henri Bellechose, som levde i første halvdel av 1400-tallet. Originalen er i Louvre i Paris.

I 1953 var det behov for et større arbeid i kapellet. Da hadde styret en kapital på kr 19 904,63, hvorav kr 10 000,- var kommunal bevilgning til restaureringen. Det ser ut til at kommunalt tilskudd til ved i ni år, til sammen kr 2 550,-, var spart og ble nå brukt til det nye byggearbeidet. Det betyr vel at folk har gitt ved til oppvarming i kapellet i disse årene. Veggene ble panelt både innvendig og utvendig, koret ble laget dypere og det ble lagt nytt gulv. Alfred Bakken stod for dette arbeidet. Malerarbeidet ble utført av Arne Haga. Vinduene fikk antikkglass, prekestolen ble marmorert og staffert med gull, himlingen og benkene ble malt. Arbeidet ble utført etter tegning av arkitekt Sundt Hansen. Byggekomiteens formann var Johan Bratlie, og medlemmene var Hans Blisten, Ingrid Brandrud, Theodora Fossnæs, Ingeborg Frøslie, Peder Hovland og Erik Rustad. Innsamlede midler, bevilgning fra kommunen og gratis materialer fra Lunner Almennning gjorde arbeidet mulig. Glassmaleriene i koret var en gave fra Alexander Eriksen. Det ene bildet fremstiller Maria og Josef med Jesusbarnet og det andre den oppstandne Kristus. Kapellet ble gjenåpnet 18.10.1953 av prost Klaastad. En blomstervase i sølv med denne datoen inngravert ble antagelig gitt av Martha og Lars Østby.

Krigstida

Kapellet ble reist på privat initiativ og var "privat" fram til 1969. Dette hadde betydning under krigen 1940-45, spesielt i den perioden Lunner hadde prest som var innsatt av nazi-styret. Da kunne nemlig kapellet brukes uavhengig av soknepresten. Slik ble Oppdalen kapell sentral i kirkekampen⁵ i Lunner, ja, på Hadeland, for det var den eneste «private» kirken. Det var stor tilstrømming til gudstjenester og møter ved «den midlertidige kirkeledelsens» prester og predikanter. Thorstein Brandrud som spilte ved alle disse sammenkomstene, fortalte at han har spilt for i hvert fall syv biskoper, enten folk som var biskop, som f. eks. Arne Fjellbu, eller folk som ble biskop senere. En av dem var H.E. Wisløff som hadde hytte Nordre Oppdalen. Han leste manifestet «Kirkens Grunn» i Oppdalen kapell i påsken 1942.

Nicolai Bygstad var lærer ved Fagertun skole i Lunner. Han hadde lest seg fram til teologisk embetseksamen og ble ordinert. Til menighetsrådets møte 23.9.1942 forelå det brev fra biskop Henrik Hille: «*Med tilslutning av Den midlertidige kirkeledelse konstituerer jeg Dem herved som prest i Lunner prestegjeld.*» I tiden fra Karsten Nordby sluttet 1.10.1942 og til Jacob Brekke tiltrådte 1.1.1943 fungerte Bygstad. Han fikk fortsette p.g.a. *Lunneravtalen*. Konstituert prost Nøtsund fikk i stand en avtale mellom de kirkelige NS-myndigheter og den «midlertidige kirkeledelse», som gikk ut på at sokneprest Brekke og pastor Bygstad kunne arbeide ved siden av hverandre. Bygstad kunne bruke kirkene bestemte søndager og forrette begravelser. Dette varte til januar 1944, da ble Bygstad forvist av myndighetene. Thorleif Andersen overtok som kirkeledelsens prest, men han fikk kun benytte Oppdalen kapell, og han fikk ikke forrette begravelser. Andersen ble forvist i august 1944. Han kom tilbake i 1945 og fungerte til Sverre Raddum tiltrådte som sokneprest i 1947.

Inventaret i kapellet

Utstyr som var på plass ved innvielsen

Døpefont av tre, som hadde stått i Lunner kirke fra 1860 til 1906. Da fikk Lunner kirke ny døpefont og dåpsfat

Dåpsfat i messing som hadde vært i Lunner kirke fra 1750 til 1906.

Fatet har følgende inskripsjon: *Gaaer borti al Verden og prediker Evangelium for alle Creature, hvo som troer og er døpt skal blive salige men hvo som ikke troer skal blive fordømt. Anno 1750.*

Alterduk med hardangersøm sydd av Hanna Hovland.

Rød messehakel i fløyel, gitt av skreddermester Maurtvedt i Kristiania.

Alterkalk gitt av lensmann Fjell m.fl. Denne alterkalken er spesiell ved at den har to løse kranser med hellekanter. Det ble ikke vanlig med særkalker for i 1930-åra. Da slike ble innkjøpt, ble "kransene" ikke lenger brukt.

Kirkeklokke, levert av O. Olsen og Søn, Nauen ved Tønsberg. Inskripsjon: *Salige er de døde som dø i Herren*. Kommunen hadde bevilget penger til kirkegård og også til kirkeklokke, for ved begravelse skal det ringes. Det er tydelig at den som har bestilt inskripsjonen på klokken, har tenkt på den bruken av klokken.

Og så i 1915: *To store lysestaker* på alteret, *oblateske* og *disk* (lite fat til oblatene, nattverdbrødet), alt i sølvplett, ble bekostet av kommunen.

Orgel

Til innvielsen i 1914 var det anskaffet et harmonium til 600 kroner hos Cappelen i Oslo.

Antagelig rundt 1930 fikk kapellet et større harmonium, levert av Norsk Orgel-Harmonium Fabrikk i Snertingdalen. Thorstein Brandrud forteller at det var hardt arbeid å pumpe luft med pedalene. En viser over klaviaturet viste lufttrykket, og det var om å gjøre å holde det stabilt.

Et nytt pipeorgel ble tatt i bruk 2. juledag 1962 og høytidelig innviet 3.2.1963. Det var levert av J.H. Jørgensens Orgelfabrikk, Oslo. Orgelkomiteen besto av Rachel Raastad, formann, Paul Østby, nestformann, Astrid Askersrud, Iver Hagan (senere Erstad), Albert Holter, Erik Rustad og Ingrid Wien. Organist Ingeborg Englie var komiteens konsulent. Orglet kostet kr 37 237,-. Kommunen bevilget kr 15 000,-, resten var innsamlede midler, hvorav Lunner Bondekvinneklubb bidro med kr 9.546,-. Innsamlingen ga sogar et overskudd, slik at en rød messehakel ble innkjøpt fra Husfliden i Oslo.

Digitalt orgel

Etter en tid fungerte ikke orglet fra 1962 særlig godt, og det var nødvendig med hyppige reparasjoner. I 2001 ble det kjøpt inn et digitalt orgel. Det ble plassert på galleriet på motsatt side som pipeorglet. Samlet utgift på kr 140 000,- ble dekket av gavekontoen. Organister og menighet er fornøyd med det nye orglet.

I 2013 ble pipeorglet demontert da det viste seg at orglet over tid var for tungt i forhold til galleriets bæreevne.

Diverse annet utstyr:

Foreninger har gitt gaver til kapellet: Roa Husmorlag ga fire brudestoler i 1949, Oppdalen ungdomslag ga kaffekopper i 1968, Lunner bondekvinneklubb ga flombelysning i 1970, 30 benkeputer i 1994 og en sølv blomstervase i 2001. Roa sanitetsforening ga penger til kjøleskap og kaffetrakter i 2000 og penger til kirketekstiler i 2004.

Kapellet fikk *innlagt vann* i 1983, da det ble knyttet til det interkommunale vannverket. Det hadde vært vann på kirkegården fra 1930-tallet.

Teleslynge ble montert i 1973 og *høytaleranlegg* i 1993.

Elektrisk fyring fikk kapellet i 1986, og vedovnen ble fjernet. I 1989 ble brannmuren dekket med *gul forblendingssten*.

Inngang for rullestolbrukere har kapellet hatt siden 2006, ved endring av adgangen til kjøkkeninngangen. P.g.a trapp og lite plass ved hovedinngangen var det ikke mulig å få det til på den siden av bygget.

Nattverdutstyr: Det ble ikke alminnelig med særkalker ved nattverd før på 1930-tallet. I 1934 kjøpte menighetsrådet inn 40 særkalker som presten hadde med seg til kirkene i en spesiallaget koffert av tre. I 1956 ble følgende kjøpt inn: Ny kalk og 30 særkalker i sølv pluss ny disk og to brett

i sølvplett. Utgangspunktet var en testamentarisk gave på kr 500.- fra Anne Hytten. De øvrige pengene ble skaffet ved innsamling v/Martha Østby.

To gulvlysestaker, hvor en englefigur bærer stakenes tre lysholdere, er laget av kunstsmed Karl Bilgrei⁶. De ble anskaffet i 1950-årene og bekostet av innsamling v/Martha Østby. Stakene står i koret, en på hver side av alteret.

Brodert bilde av jomfru Maria og barnet, gitt a

Lesepult laget av Nils Stenersen, ble anskaffet i 1986.

Piano ble innkjøpt i 1990 for gavemidler.

Billedteppe som fremstiller de hellige tre konger ble i 1994 laget og gitt av Kjersti Frøslie. Det henger i våpenhuset.

Et relieffbilde som framstiller Jesu nedtakelse av korset ble i 1996 gitt av Magnhild Øktner, f. Opsahl. Bildet er plassert på veggen under orgelgalleriet, på vestsiden av inngangsdøren.

Lysekroner og lampetter. I 1996 fikk kapellet en lysekrone med 18 lys pluss to nye lampetter i koret. Armaturen er fra serien Tradisjon fra Høvik Lys. Gaven er bekostet av minnegave ved Magne Raastads begravelse og første avkastning av Margrethe og Arne Østvolds gavefond. Da Erik Rustad i 2008 fylte 90 år, ga han en lysekrone til kapellet, i samme serie som den fra 1996.

Prosesjonskors er laget av Håkon Rødningsby i 1997.

Stativ i smijern til prosesjonskorset i 1997 og *lysglobe* i 2000 er laget av Rolf Evensen, Nittedal.

Kirketekstiler: Ny alterduk med hardangersøm ble er sydd av Guri Snellingen i 2007.

En komité med Hilde Erstad som leder jobbet med å anskaffe *messehakel, prekestol- og lesepultklede* i tre liturgiske farger, hvitt, grønt og fiolett. Bjørg Knudsen, Harestua, fikk oppdraget. Tekstilene ble tatt i bruk i perioden 2006-07. Utgiftene ble dekket med gaver fra Margrete og Arne Østvolds minnefond, Roa sanitetsforening, offer ved 90-års jubileet og andre gavemidler.

Bruken av kapellet

I 1913 bevilget herredstyret skyssgodtgjørelse til soknepresten for 12 gudstjenester i året i kapellet, men antallet økte etter hvert. Huset ble bygd som kapell og bedehus, slik at bruken har vært friere enn i en vanlig kirke. Særlig i tidligere år var det møtevirksomhet, misjonsfester og juletreffester. Dette har avtatt slik at kapellet nå stort sett brukes til gudstjenester og kirkelige handlinger. Av og til er det en konsert, GlaLas har hatt flere adventskonserter.

Det kan virke fremmed at kirkedepartementet bestemte i 1913 at kirkens kor skulle lukkes når huset ble brukt som bede- og forsamlingshus. To plater som var montert til dette formål ble etter en del år fjernet. Men på 1970-tallet dukket tanken opp igjen. Da ble det montert et forheng som kunne trekkes for når det skulle være basar eller juletreffest. Forhenget ble fjernet for godt i 1997.

Overdragelse til kommunen under menighetsrådets forvaltning⁷

Parkeringsplassen ved kapellet ble etter hvert for liten. I 1967 kjøpte kommunen av Halvor P. Ulven et lite område i krysset ved veien til Søndre Oppdalen, som nå er parkeringsplass.

Kommunen hadde betalt driftsutgiftene over kirkebudsjetten i flere år, men formelt var kapellet fortsatt privat med eget styre. I 1968 var Trygve Brandrud og Alfred Bakken fremdeles styremedlemmer sammen med sokneprest Raddum. De fremmet forslag om å overdra kapellet til kommunen under menighetsrådets forvaltning⁷. Det ble holdt menighetsmøte om saken 21.7.1968 i kapellet og overdragelsen ble vedtatt. Kapellet var gjeldfritt. Kommunestyret vedtok overdragelsen 5.5.69.

Kirkegården

I 1910 mottok herredsstyret henvendelser fra innbyggere i Oppdalen om at de ønsket en kirkegård i tilknytning til det planlagte kapellet. Tillatelse til å anlegge kirkegård ble gitt ved kgl. resolusjon i 1912, og i 1913 kjøpte kommunen grunn av Peder Ulven. Skylddelingsforretning ble holdt 16. august 1913. Kommunen bevilget også midler til innkjøp av kirkeklokke og gjerde. De første som ble gravlagt var Ole Hansen Ulven 10.3.1914 og Ole Hansen Vien Hovland 13.6.14.

Etter en omlegging av kirkegården ca. 1960 var det etter hvert blitt uoversiktlige forhold. I 1979 ble

derfor kirkegården utbedret ved at det ble påført ny masse, og kirkegården ble regulert. I 1980 ble gravminnene satt på plass igjen.

I 1998 ble det ervervet grunn fra Halvor Døhlen til utvidelse av kirkegården, og arbeidet ble påbegynt i 1999. Utvidelse av kirkegården mot vest som gir 52 nye gravplasser ble ferdigstilt i 2000. Utvidelsen mot nord ble ferdigstilt i 2001 med ca. 200 gravplasser. Hele den nye delen ble vigslet av prosten 12.9.01. Med den gamle kirkegården er det nå til sammen ca. 1000 gravplasser ved Oppdalen kapell.

I 2002 ble det satt opp en redskapstavle med tak over søppelkassene, og kirkegården fikk vanntønne av stein av Opsahls begravellesbyrå samt to nye benker av Reidar Snellingen.

Bårehuset

Det første bårehuset/uthuset som stod på parkeringsplassen ved kapellet, ble etter hvert i dårlig forfatning. Lunner Bondekvinnelag tilbød seg å samle inn penger og organisere dugnad for å få reist et nytt bårehus. Til byggekomite oppnevnte menighetsrådet Mary Bratlie, formann, Lars E. Lien og Peer Rustad. Bondekvinnelaget oppnevnte Torbjørg Raastad. Bårehuset ble reist i 1986-87 ved en enorm dugnadsinnsats. Lars E. Lien var byggmester. Gudbrand Opsahl stod for murerarbeidet. I tillegg til bårerommet inneholder bygget toalett og redskapsrom.

Lunner Bondekvinnelag samlet inn kr 31.000,-, fra gavekonto og kirkegårdskasse gikk det kr 12.000,- og over kommunebudsjettet kr 100.000,-.

I bårehuset henger et blomstermaleri av Ernst Aschenbach⁸. Det ble gitt av Roa sanitetsforening i 1987. Foreningen hadde fått det som testamentarisk gave fra malerens datter, Margrethe Aschenbach.

JUBILEER

90-års jubileum ble feiret palmesøndag 2004 med festgudstjeneste i kapellet og kirkekaffe i NOIL-huset, klubbhuset til Nordre Oppdalen idrettslag.

100-års jubileum ble feiret søndagene 30. mars og 6. april 2014, den første søndagen med festgudstjeneste og samling på NOIL-huset, den andre søndagen med konsert i kapellet. Prost Hans Erik Raustøl holdt prekenen under jubileumsgudstjenesten og han sammenlignet kapellet med en hønemor som brer ut sine beskyttende vinger over folk! Det gir trygghet. Det er også spesielt at kapellet ligger så nær vegen, så nær livet som skal leves etter gudstjenesten. Troen henger sammen med hverdagen. Lunner kammerkor og Søndre Oppdalen barnemisjon deltok i gudstjenesten. Konserten 6.4. var ved Hanne Pigstad, Geir og Morten Iversrud.

Til 90-års jubileet hadde Arne Laderud skrevet et dikt til kapellet. Til 100-års jubileet i 2014 forandret han litt på diktet slik at det kan synges på melodien til "Er Gud for meg, så trede meg hva der vil imot" (nr. 324 i Norsk salmebok). Salmen ble sunget som første salme ved jubileumsgudstjenesten og også tatt fram på konserten.

*Bli med og gi din hyllest til Oppdalen kapell,
der barna våre døpes, og kjære tar farvel.
Som 100-åring står du med enkelt kors og spir,
og favner sorg og gleder og sår som livet gir.*

*Du åpner dine dører for spedbarns såre gråt,
for 4-åringers jubel, for sang og orgellåt.
Du innbyr konfirmanter og anbefaler lei
for unges valg av retning på ukjent framtidsvei.*

*Ved alterringen høres et tistemt lykkens "JA"
når to har funnet sammen og felles bo vil ha.
Vi alle der kan knele i glede, sorg og nød,
og ufortjent få nådei vin og alterbrød.*

*I våre tyngste stunder vi møtes i ditt rom
og legger blomst på bære for plassen som står tom.
Men lys og håp vi aner bak dødens mørke sky,
i Ham som død beseiret og gav oss liv på ny.*

*Din klokke skaper høytid, gir bud om livets gang,
fra dåpens første velkomst til siste gravferdssang.
Din klokkeklang oss kaller med ord om lys og salt,
men også om en omstart når alle ting gikk galt.*

*Et framtidsønske bringer vi Oppdalen kapell,
hvor ufødt barn skal døpes og slektsledd ta farvel:
Må lyden fra din klokke gi gjenklang i hvert sinn
og himmel over hverdag for hver som her trer inn!*

Arne Laderud

Kirkeverger, kirketjenere, klokkere og organister ved Oppdalen kapell

Kirkeverger

Fram til 1979 var det her i bygda et tillitsverv å være kirkeverge, og det var en kirkeverge ved hver kirke. Hovedoppgaven var å styre kirkegårdsdriften, føre kart og kartotek over gravene samt ha tilsyn med kirkebygget. Etter hvert ble det en felles kirkeverge for alle kirkene og stillingen ble tillagt mange flere oppgaver slik at på 1990-tallet ble dette en hel stilling.

Ved Oppdalen kapell vet vi ikke om det var de valgte styremedlemmene som fungerte som kirkeverge eller om det var kirkevergen ved Lunner kirke som hadde oppgaven frem til 1932. Da ble Gudmund Hytten utnevnt og fungerte 1932-40, deretter Halvor Lien 1940-45, Alfred Bakken 1945-62, Iver Erstad 1962-79, Erik R. Kjørven 1979-88 (med ansvar for alle tre kirkegårdene og andre oppgaver), Marie A. Kleven 1988-98 og Ole André Torp fra 1998.

Kirketjenere

Fram til 1981 hadde kirketjeneren ved Oppdalen kapell både ”ytre” og ”indre” tjeneste. Indre tjeneste omfattet tilrettelegging og tilstedeværelse ved gudstjenester og kirkelige handlinger, renhold pluss gressklipping. Ytre tjeneste var alt gravarbeid i forbindelse med begravelser. Anders Brokerud 1914-46, Paul Opsahl 1946-49, Paul Slåttland 1950-53, Peder Opsahl, 1953-54, John Bjarne Brovold 1954-67, Paul Opsahl 1970-81.

Indre tjeneste: Marie Ulven 1981-87, Paul Østby 1987-91 og Karin Aaslund fra 1991.

Graver/vaktmester med ansvar for alle tre kirkegårdene: Karl Karlsen 1978-1989 (i Oppdalen fra 1981), Arild Aaslund 1990-2002, Svein Arne Fredriksen 2002-08 og Tore Lindheim fra 2008.

Klokkere

H. G. Kvernkvold som var klokke i Lunner kirke 1915-1940, var antagelig også klokke i Oppdalen kapell. Trygve Brandrud 1940-72, Kristian Kværnstuen 1973-76, Signy Østby 1976-1985, Elisabeth Meum 1985-88. Etter den tid har det vært frivillige klokkere, såkalte kirkeverter. Ledige lønnsmidler har da tilfalt soknediakonstillingen. Kirkeverter i 2014 er Kjersti Haakenstad, Marit Grøntjernet, Ole Bjørn Hasli og Heidi Østby.

Organister

Anders I. Knarud 1914-33, Erik Lunder 1933-42, Kari Brekke 1942-45, Erik Lunder 1945-57, Albert Holter 1958-76. Etter den tid er det ikke organist tilsatt ved det enkelte kirkested, men en hovedorganist og hjelpeorganist som deler på oppgavene. Hovedorganister: Sigurd Hukkelberg 1976-77, Bjørn Vegard Bjørklund 1977-86, Ove Nilsskog 1986-89, David Pearson 1990-92 og Oscar Mendoza fra 1993. Hjelpeorganister: Sigrid Hurum 1978-88 og Hans Petter Erstad fra 1988.

Kilder;

Arkiv og kallsbok på Lunner kirkekontor

Arkivmappe på Hadeland Folkemuseum

Noter:

1. Peter Andreas Hjort Stabell var kapellan i Jevnaker og Lunner 1899-1906 og Lunnens første sokneprest 1906-23.
2. Christen Brun var biskop i Hamar 1906-17.
3. Hans Chr Hansen var organist i Lunner kirke 1899-1917
4. Erling Merton (1898-1967) vokste opp på Lunner. Faren, kunstmaler Ernst Aschenbach (1872-1954), flyttet til Lunner med sin familie i 1904. Erling tok kunstnernavnet Merton i 1917. Lunner kommune mottok i 1969 fra familien en samling av Mertons bilder, 19 malerier og 33 silketrykk. De henger i rådhuset.
5. Den organiserte kirkemotstand, kirkekampen, mot okkupasjonsmakten og nazi-myndighetene begynte med dannelsen av Kristent Samråd høsten 1940. Da biskop Arne Fjellbu ble avsatt i februar 1942, la biskopene ned sine embeter. I løpet av våren nedla 797 av 858 prester sine embeter. De fortsatte å virke som prester, i den grad det var mulig og de ikke ble forvist, men de tok ikke i mot lønn fra staten eller utførte arbeid knyttet til deres stilling som statstjenestemenn. Den midlertidige kirkeledelse ble opprettet i juni 1942.
6. Karl Bruno Bilgrei (1898-1990) hadde landsted i Lunner. Han var en av Norges fremste kunstsmeder og utførte bl.a. smijernsarbeid i Frognerparken i samarbeid med Gustav Vigeland, og på det kongelige mausoleum på Akershus slott.
7. I Kirkeloven av 1996 er det slått fast at kirker og kapell eies av sognet (menigheten). Kommunen har økonomisk ansvar for drift og vedlikehold av kirker og kirkegårder.
8. Se note 4.

Oppdalen kapell i Årbok for Hadeland

Årbok 1996, s. 104-105. Oppdalen kapell er nevnt i Ba Børresens artikkel ”Tusen år med kristenliv i Lunner”.

Årbok 2013. s. 102-104. Fortelling om skitur til Oppdalen kapell i 1930 er gjengitt fra den håndskrevne avisen Vidar til Lunner kristelige ungdomsforening.